

-Vit sleppa ikki undan arbeiðsloysissskipanini

-Tí mugu allir politikarar, sum nú sleppa at viðgera uppskotið, skriva sær aftanfyrir oyra, at eina skipan skulu vit hava, so ella so sigur Jóannes Eidesgaard, landsstýrismaður í eini grein í FFFA-blaðnum hósdagin, og sum Sosialurin prentar í dag.

Eg havi í seinastuni mangan fært fram, at tað er at harnast yvir, at vit í Føroyum ikki fyr langari tíð síðani hava sett eina arbeiðsloysissskipan á stovn. Hugsu vit okkum, at vit t.d. fyrst í 70'um høvdu stovnst sett eina slíka skipan, so høvdu vit fyr tað fyrsta havt økt munandi um stovnsfæið í 20 ár, meðan vit øll hesi ár stórt sæð litið og einki høvdu gildið út av skipanini, tí einki arbeiðsloysis hevur verið hesa tíðina.

Vit noyðast at loysa málið

Harnæst høvdu vit gjørt okkum tær neyðugu royndirnar til, at vit høvdu eina rættvísa, smidliga og einfalda skipan.

Hetta eru sjálvsagt viðurskipti, sum ein má harnast um, men nú eru vit, um vit vilja tað ella ei, noyðd at loysa málið viðvikjandi eina arbeiðsloysissskipan sjálvst undir trýsti av viðurskiptum so sum tað vaksandi talið av arbeiðsleysum, tíðarneyðini og peningartarvinum í samfelagnum.

Skipanir um trygging av arbeiðsleysum eru gamlar í londunum rundan um okkum. Danmark fekk sína skipan fyrst í hesi öldini.

Ikki tí, í Føroyum hevur spurningurin verið frammi av og á. Undir fyrra veraldarbardaga vóru ætlanir frammi um at gera eina tryggingarskipan fyrri arbeiðsleysar fiskimenn, men spurdist einki burtur úr, tá ið fiskiskapurin batnaði munandi.

Best, um eingin skipan var neyðug

Í 1922 varð á lögtingi viðgjørt uppskot um at seta donsku lógina í gildi í Føroyum. Málið varð sent til hoyringar hjá ymsum fakfeløgum. Málið var aftur á tingborði í 1923, og mælti tá eitt samt ting til ikki at seta donsku lógina í gildi í Føroyum, tí hon ikki hóskaði til føroysk viðurskipti, og síðani doyði málið burtur.

Vit vita, at spurningurin aftur verður reistur í 1932, men heldur ikki hesaferð eydnaðist.

Síðani hevur málið, tá ið arbeiðsloysissspurningurin hevur verið aktuallur, verið tikið fram av og á, men tó uttan at nøkur loysn er funnin.

Ynskilt hevði sjálvandi verið, sum núvørð á nýggjari samfelagssøgu okkara eisini eru dømi um, at vit als ikki høvdu slíka skipan fyrri neyðini. Men gongdin seinastu árini hevur so dyggiliga prógvað, at eina arbeiðsloysissskipan sleppa vit ikki undan. Tí mugu allir politikarar, sum nú sleppa at viðgera uppskotið, skriva sær aftanfyrir oyra, at eina skipan skulu vit hava, so ella so.

Ikki sitið sum privatir persónar

Í samgonguskjalinum hjá hesari samgonguni stendur, at nevnd við umboðum frá tí almenna og portum á arbeiðsmarknaðinum skal kanna spurningin um arbeiðsloysisstrygging.

Tá ið vit 12. mars 1991 á landsstýrissfundinum samtyktu at seta nevndina, varð roynt at velja nevndarumboðini fyrri arbeiðsmarknaðinum so umboðandi sum gjørligt, t.v.s. at

nevndarlimirnir komu at umboða størstu feløgin á marknaðinum.

Tí er tað ikki heilt rætt, sum m.a. Starvsmannafelagið ferir fram nú, at nevndarlimirnir hava sitið sum privatir persónar og ikki umboðandi fakfeløgin.

Hinvegin er tað greitt, at um øll feløg skuldu verið umboðandi, so hevði tað ikki verið ein arbeiðsfør nevnd við kanska 30 limum.

Arbeiðssetningurin hjá nevndini, sum til allar fundir — og teir hava verið nógvir, hevur verið fullmannað (5 limir), var frá byrjan av at kanna spurningin um eina arbeiðsloysissskipan.

Arbeiðssetningurin viðkaður

Síðani á sumri '91 varð so arbeiðssetningurin viðkaður til eisini at umfata eitt uppskot til løgtingslóg um arbeiðsloysisstrygging og arbeiðsávising.

18. desember 1991 handaði arbeiðsbólkurin landsstýrinum álitid, og síðani hevur álitid verið til umrøðu hjá feløgum á arbeiðsmarknaðinum.

Furðist hevur verið at, hvussu stutt skotbraið hevur verið, men talan verður hóast alt um ein dag undir ein mánaða, so feløgin hava havt møguleikan at koma við viðmerkingum.

Nógvar viðmerkingar, sum higartil hava verið at hoyrt, bera boð um, at ymiskt er, hvussu álitid verður móttikið, og alt annað hevði eisini verið lógid.

Men hóast tað, so mugu vit eisini minnast til, at talan er um eina semju millum »báðar partar« á arbeiðsmarknaðinum.

Tað inniber so, at allar broytingar, sum verða gjørdar, mugu so aftur samráðast um við mótsatta partin.

Solidaritetur við medborgarunum

Tær mest radikalu viðmerkingarnar, sum higartil hava verið nevndar, hava verið:

- Skal skipanin vera tvungin fyrri lønmóttakara eins væl sum fyrri arbeiðsgevara?
- Í hvønn mun skal tað almenna luttaka?
- Broytingin í grein 9 í forsorgarlógini?
- Upphæddin, ið útgöldin verður?

ad a.

Júst hetta er prógvið um, um her er gjørd ein semja millum partarnar í nevndini og í ein ávisan mun eisini ein politisk semja í samgonguni, sum jú helst skal vera garanturin fyrri, at vit fáa málið heilskað gøgnum løgtingið.

Persónliga hevði mær dámað betur, at skipanin var 100% samhaldsføst, men kunnu vit so nú bert appellera til øll tey, sum sita í vælløntum fóstum størvum um at gerast lim-

ir, um ikki fyrri annað, so fyrri at vísa sin solidaritet við okkara medborgarum, sum verða raktir av arbeiðsloysi.

ad b.

Luttøkan hjá tí almenna hevur eisini verið orsök til nógv kjak. Her hevur verið nevnt, at tað almenna skal luttaka við munandi iskoyti til skipanina, tí tað hevur ábyrgd av samfelagsstøðuni, vit eru í.

Hvør er tað almenna?

Tað er greitt, at vit høvdu havt møguleikan at skipa fyrri eini 100% figging frá tí almenna. Men hvør er tað almenna? Tað eru tú og eg og vit øll somul, so úrslitið hevði verið, at skattatrystið hevði verið økt við 4-5% — og tað hevði valla allastaðni fallið í góða jørd.

Annars er eisini vert at vísa til viðmerkingarnar frá búskaparráðnum, har teir júst mæla til skipan, sum álitid mælir til.

Teir siga, at tað er sera umráðandi, at ein heldur fast við, at hesin stuðulin verður figgjaður av portunum á arbeiðsmarknaðinum. Landið eigur bert at luttaka í tann mun, landið sjálvst er arbeiðs-

— Vit skulu ikki hava eina skipan, har tú fólir teg ov væl. Tað má altíð vera tráanin hjá tryggingartakaranum at sleppa aftur til arbeiðis.

gevari. Hetta siga teir, er ein neyðug treyt fyrri, at lønirnar eins og prísirnir kunnu laga seg til eina legu, ið hóskar seg til viðurskiptini á marknaðinum.

Hava nakað av líva av

Somuleiðis verður sagt, at ein slík skipan fer at ávirka búskapin positivt. Tá verður møguleiki at sanera vinnulívið, tí at arbeiðsfólkini hava nakað av líva av, so leingi vinnuløysið varar. Tá verða møguleikar fyrri saneringum og rekonstruktiónum at byggja eitt lønandi vinnulív uppaftur.

Eisini visir búskaparráðið á møguleikan fyrri útbúgvingum/eftirútbúgvingum av teimum arbeiðsleysu til aðra vinnu.

Tað skal ikki vera ein skipan, har tú fólir teg ov væl. Tað má altíð vera trá-

